

HET VRIJJE VOLK

Democratisch-Socialistisch Dagblad

voortzetting van Het Volk van 22 Juli 1940

Uitgave N.V. De Arbeiderspers — Bureaux voor Redactie en Administratie: Hekelveld 15, Amsterdam

Hoofdredacteur: K. Voskuil

Directeur: J. van de Kieft

Vrij reizen?

Toestemming blijft noodzakelijk

Er is een nadere toelichting verschenen op het gisteren gepubliceerde bericht inzake het reisverbod. Hieruit blijkt, dat men zich nog niet vrij bewegen kan. De toelichting kan als volgt worden samengevat:

Het passeren van de grenzen van de tot nog toe verboden zone voor tijdelijke dienst- of zakenreizen of dringende familie-aangelegenheden, geschiedt uitsluitend na verkregen toestemming van den Militair Commissaris in de woon- of verblijfplaats van dengene, die de vergunning aanvraagt.

Repatriëring of terugvoering van evacuees geschiedt uitsluitend na verkregen toestemming van de dienst der evacuatie en repatriëring van het Militaire Gezag of den burgemeester van de vroegere woonplaats.

De beperkingen van rivierovergangen over Maas, Waal en IJssel blijven onverminderd van kracht. De uitvoering van deze bepalingen is opgedragen aan de desbetreffende militaire commissarissen.

Voor de details van deze toelichting zie men elders in dit blad.

Onderwijs geregeld

Van 1 Juli tot 1 September zal voor alle scholen een zomervacantie gelden. Een afzonderlijke regeling zal worden getroffen voor de hoogste klassen M.O. en Voorbereidend Hoger Onderwijs.

Deze algemene zomervacantie houdt niet alleen verband met de gezondheidstoestand van de jeugd, maar ook met de grote behoefte, welke de repatriëringdienst op het ogenblik heeft aan schoolgeoouwen.

Het leerprogramma voor het lager onderwijs voor de op 1 September beginnende cursus zal geheel gelijk zijn aan dat van 15 Mei 1940. Het Duits vervalt dus.

Het is de bedoeling van het M.G., dat op 1 September op alle scholen voor M.O. en V.H.O. de cursussen normaal beginnen.

Alle landelijke examens, zooals staatsexamens, M.O.-examens, enz. zullen dit jaar gewoon doorgaan.

Ieder huis in het dorp Putten is in rouw

Onlangs is melding gemaakt van Duitse represailles in het dorp Putten, toen daar twee Duitse officieren verongelukkigten. De Duitsers verbrandden in totaal 104 huizen, en 600 mannen uit Putten werden gedeporteerd. Het te Den Haag verschijnende blad „Trouw" schrijft, dat, naar bekend geworden is, slechts dertien van deze 600 mannen in leven zijn gebleven. Zij werden naar een concentratiekamp in de omgeving van Hamburg vervoerd en daar aan de hongerdood prijsgegeven.

Rijke haringvangst

Onaanzienbare scholen haringen uit de Grote Oceaan bereiken thans de Sowjetkust. Talloze vissersboten zijn op de buit afgestaan; zij worden geholpen door vliegtuigen, die hun de goede richting wijzen. De vangst is zo groot, dat zelfs huisvrouwen en kantoorbedienden in hun vrije uren komen helpen.

R13: Sigaretten!

Deze week nog vlees en brood extra

In het Westen des lands wordt voor het tijdvak van 1 tot en met 9 Juni, op de bon R 13 van de nieuwe tabakskaart één pakje import-cigaretten (van 20 stuks) verkrijgbaar gesteld in de Rode Kruiswinkels. De prijs van deze sigaretten bedraagt f 1.20 per pakje.

Voor de periode van 27 Mei tot en met 2 Juni zijn nog de volgende bonnen van de noodkaart geldig verklaard voor het district Amsterdam:

446 400 gram brood.
448 12 oz. (pl.m. 340 gram) vlees in blik

In het Westen des lands is de bon A 04 van het inlegvel GA 501 voor het tijdvak van 3 Juni tot en met 9 Juni 1945 aangewezen voor het kopen van 2½ liter melk.

Voor het district Amsterdam geven de bonnen A 450 en B 461 recht op het kopen van 100 gram vlees zonder been of 125 gram gekookte worst of 165 gram leverworst of 375 gram bloedworst.

Prof. Goudriaan's ontslag

Prof. dr. ir. Goudriaan Jr. heeft dezer dagen op zijn verzoek eervol ontslag gekregen als president-directeur van de Ned. Spoorwegen. Dit ontslag schijnt verband te houden met een brochure geschreven door ir. Ch. H. J. Driessen, oud-hoofdingenieur en chef van de dienst voor weg en werken van de N.S., getiteld „Uitspraken, handelwijze en karakter van prof. dr. ir. Goudriaan Jr." Naar wij vernemen heeft prof. Goudriaan thans een aanklacht tegen den heer Driessen ingediend wegens smaad.

Max Blokzijl, de man, die jarenlang het Nederlandse volk heeft pogen te winnen voor de nazi's, is onlangs te Den Haag gearresteerd. Hij is daar, in afwachting van zijn berechting, opgesloten.

In September Voetba'competitie?

De heer K. J. J. Lotsy, voorzitter van de K.N.V.B., heeft in een onderhoud verklaard, dat alle pogingen in het werk moeten worden gesteld om zo spoedig mogelijk tot regelmatig wedstrijdspel te komen. Mijn persoonlijke mening is, aldus de heer Lotsy, dat in September a.s. in elk geval een competitie dient te beginnen, die waarschijnlijk een streng regionaal karakter zal dragen. Een en ander hangt volkomen af van de verkeersmogelijkheden. Zo spoedig mogelijk zal getracht worden een volledig overzicht te verkrijgen hoe de situatie bij de verenigingen is en aan de hand daarvan zullen te gelegener tijd beslissingen worden genomen.

Een dezer dagen heeft de heer Lotsy een tournee door het Oosten en Zuiden van ons land gemaakt, teneinde zich te oriënteren. Hij woonde te Nijmegen een wedstrijd bij tussen een elftal van Nijmegen en een Tilburgs team. Na afloop van deze wedstrijd hield de vice-voorzitter van de K.N.V.B. een toespraak, waarin hij liet uitkomen, dat hij er een sterk voorstander van was om de eenheid in de voetbalsport, zoals deze zich op het ogenblik in de Bond demonstreert, te handhaven.

De zwembadclub te Zürich heeft „Het Y" uitgenodigd om, zodra dit mogelijk is, met een ploeg zwimmers (sters) en waterpolo-spelers naar Zwitserland te komen.

Engeland grijpt in in Syrië

De Britse troepen in Syrië en de Libanon hebben bevel gekregen, tussendebeide te komen en de orde te herstellen. Churchill heeft hiervan mededeling gedaan in een schrijven aan generaal De Gaulle, welk schrijven door Eden, met instemming van het gehele Lagerhuis is voorgelezen. Men weet nog niet, wat voor indruk de maatregel van Churchill in Frankrijk gemaakt heeft, doch men mag veilig aannemen, dat de openbare mening in Frankrijk zeer diep zal zijn geschokt.

De brief van Churchill aan De Gaulle luidt als volgt: „Met het oog op de ernstige toestand in de Levant hebben wij tot ons diep leedwezen onzen bevelhebber in het Midden-Oosten bevel moeten geven te intervenieren, teneinde verder bloedvergieten te voorkomen en de vrede te handhaven in het gehele Midden-Oosten, waar verbindingen doorheen lopen, die van het grootste belang zijn voor de oorlog in Japan. Teneinde een botsing tussen Franse en Britse troepen te vermijden, verzoecken wij U de Franse troepen onmiddellijk bevel te geven het vuren te staken en naar hun kazernes terug te keren. Zodra de strijd is geëindigd en de rust is teruggekeerd, zijn wij bereid in Londen een conferentie te beleggen met de betrokken partijen."

Volgens een nog niet bevestigd bericht uit Beyrouth hebben de Franse autoriteiten in Syrië bevel gegeven het vuren te staken. Het Franse kabinet is met spoed bijeengeroepen. De Britse gezant Duff Cooper zal Vrijdag een onderhoud hebben met generaal De Gaulle.

Nadat Eden de brief van Churchill in het Lagerhuis had voorgelezen, deelde hij mede, dat de Britse regering tot interventie besloten had na ontvangst van de laatste berichten van den Britsen gezant uit Damascus, de hoofdstad van Syrië. De stad is hevig door de Franse artillerie en luchtmacht gebombardeerd. Ook elders in Syrië zijn gevechten uitgebroken. Eden voegde aan zijn mededelingen nog toe: „Ik behoeft U niet de verzekering te geven, dat niemand meer dan ik hoop, dat deze maatregelen geen ernstige verkoeling van onze betrekkingen met Frankrijk tot gevolg zullen hebben." Namens de Arbeiderspartij gaf Attlee toe, dat Engeland geen andere weg openstond dan de orde te herstellen. „Hoe spoediger wij de Franse en de Britse troepen uit Syrië verwijderen, hoe beter", voegde Attlee er nog aan toe.

Amerikaanse nota

De Ver. Staten hebben een nota gezonden aan Frankrijk, waarin er op wordt aangedrongen, dat Frankrijk zijn politiek jegens Syrië en de Libanon zal herzien om een oplossing van het conflict te vergemakkelijken.

Toespraak prof. Gerbrandy

Gisteravond heeft minister-president prof. Gerbrandy voor Radio-Oranje een toespraak gehouden, waarin hij hulde bracht aan het verzet van het Nederlandse volk. Hij herdacht hierbij in het bijzonder het verzet van de spoorwegmannen.

Scheiding

Er is in protestantse kringen levendige belangstelling voor de poging om een Christelijke Nationale Volkspartij te stichten, die de oude protestantse partijen tot eenheid wil brengen. De vergadering, in het Concertgebouw, waar een rij sprekers uit die partijen en uit het Chr. Nat. Vakverbond het woord hebben gevoerd, was druk bezocht en er was geestdrift genoeg. Maar toch geloven wij niet, dat het duurzaam geluk zal in deze nieuwe politieke partij alle geleidingen van het protestantse volksdeel te verenigen. Immers reeds in deze propaganda-vergadering werd de politieke tegenstelling, die altijd het streven naar eenheid op niet-politieke grondslag moet doorkruisen, waarneembaar.

Daar erkende de voorzitter van de Chr. Dem. Unie, de heer Neering, de moeilijkheid, dat de christelijk protestanten over de sociaal-economische vraagstukken niet allemaal eender denken. Hij maakte deze moeilijkheid waarschijnlijk niet kleiner toen hij, overigens terecht, verklaarde, dat met het liberalistisch kapitalistisch stelsel radicaal gebroken moet worden. En toen de heer Hofman, hoofdbestuurder van het Chr. Nat. Vakverbond, uitsprak, dat de Chr. Nat. Volkspartij op politiek terrein hetzelfde lot stand moet brengen wat het C.N.V. op maatschappelijk terrein deed, zal menig luisteraar van behoudende stempel zich wel hebben afgevraagd waar dat heen moet.

Het is mogelijk, dat de Chr. Nat. Volkspartij tot stand komt. Maar wij geloven niet, dat zij voor alle geleidingen van het protestantse volksdeel representatief zal zijn. Het besef begint door te dringen, dat het staatkundig leven beheerst moet worden door staatkundige beginselen en uit de kringen der belijdende christenen vinden velen dan ook thans de weg naar politieke groeperingen ter linkerzijde, om die verouderde term nog eens te gebruiken, waar zij krachtens hun staatkundige overtuiging beter op hun plaats zijn dan in de Chr. Nat. Volkspartij, die tevergeefs probeert hen met de banden des geloofs te binden aan een combinatie van politiek volkomen tegengestelde krachten. De stap van de zeven Amsterdamse predikanten en vele andere belijdende christenen naar de S.D.A.P., uitingen van protestanten in brieven, die ons bereiken en in kranten bewijzen, dat er een proces in gang is van diepe betekenis. De doorbreking van de anti-these is een feit geworden.

Als de Chr. Nat. Volkspartij tot stand komt, dan zal zij een politieke keuze moeten doen. Dan zal zij zich moeten uitspreken voor een conservatieve politiek of voor een radicale houding, zodat bij de groepering der partijen, duidelijk wordt waar zij staat, niet in godsdienstige, maar in politieke en sociaal-economische zin. Doet zij die keuze niet dan zal de scheiding zich toch voltrekken. Het grote gesprek in die kring is begonnen. Het is een politiek gesprek en als wij ons niet bedriegen zal in het centrum daarvan het democratisch socialisme staan. Wij zullen met aandacht naar het gesprek luisteren, maar voor ons staat één ding reeds vast: de tijd van de anti-these is voorbij en hij zal niet terugkeren.

Kabinetformatie

In ons laatste artikel over de opdracht tot kabinetformatie aan prof. Ir. W. Schermerhorn en W. Drees in ons nummer leze men:

W. Drees werd door de Koningin in gehoor ontvangen als voorzitter van het politieke contact der partijen, prof. Schermerhorn als vertegenwoordiger van de Ned. Volksbeweging. Beiden hebben een belangrijke plaats gehad in de illegaliteit.

Goede werktijdregelingen?

N.V.V.

Aanmelden:

Amstel 224-226 A'dam-C.

Vorrink vertelt:

De vrouwen hebben zich vooral kranig gehouden

„Het vreselijkst hebben de vrouwen geleden”, vervolgt Koos Vorrink zijn aangrijpend relaas van zijn ervaringen in het kamp Sachsenhausen.

„Vrouwen zijn nu eenmaal gevoeliger voor het totaal ontbreken van enige hygiëne dan mannen. Zij lieden er erger onder. Een Hollander kreeg een clandestien briefje van een landgenote uit de vrouwenafdeling: „Kan je ons niet iets bezorgen, dat op een handdoek lijkt?” Zo'n vraag alleen al doet je rillen. Er is toen een vrij groot aantal handdoeken „georganiseerd”.

Vrouwen liepen op vilten pantoffels in weer en onweer. Dwars door plassen heen. Want men mag niet voor zelfs de diepste plas uitwijken. Wie dat waagt, krijgt onmiddellijk een woedende bloedhond op zich afgehitst of een klap met een geweer-kolf.

De vrouwen werden „bewaakt” door het onguurste tuig van beroepsprostituees, die een taal uitsloegen, zo verblisterend gemeen, dat zelfs de rauwste kerel er van walgde.

Vijfhonderd vrouwen werden in een kelder gejaagd, waar het vuil van de vroegere vrouwelijke bewoners nog lag. Velen waren de volgende dag gestorven. Twaalf uur achtereen lieten de onverlaten een aantal vrouwen in de regen staan, zonder enige bescherming. Het is te afschuwelijk om het allemaal te vertellen.

„Ze waren kranig!”

Zij hebben zich zo kranig gedragen, de vrouwen. Ik ondervond het al een uur na mijn arrestatie. Een vriendelijke stem klom uit de cel naast de mijne. Eerst dacht ik aan een provocatrice en hield mijn mond. Maar het bleek een jonge boerenvrouw uit Eysden te zijn, die mij wees op een prop, die ik uit de muur kon halen. Zo maakten wij contact en ik kreeg een paar appelen en een stuk koek. Ook bood zij mij aan om een brief te smokkelen naar een belangrijke medestrijdster uit onze illegale groep. Van die brief hing leven en dood af. Het is gelukt...

Vier Franse vrouwen zaten bij haar in de cel. „Wilt u een paar vriendelijke dingen in het Frans tegen ze zeggen?” verzocht mijn lieve buurvrouw. „Dat vinden ze zo aardig.” Ik deed het en niet zonder ontroering. Heldinnen zijn die vrouwen, stille, grote heldinnen.

Het is zo diep verheugend, dat er zoveel dappere mensen zijn geweest, vóór en na hun arrestatie. Ik kom nog eens terug op prof. Telders, die met Joop Zwart driehonderd van de vierhonderd dossiers wist te verdonkeren. Daar waren heel veel doodvonnissen bij. Driehonderd mensen hebben zij het leven gered. Bezwen kon deze verduistering niet worden, maar de twee mannen werden toch naar Berrin Belsen overgeplaatst. Daar lagen nog 17.000 lijken onbegraven. Dit tekent wel de toestand in dit vernietigingskamp. Telders is er gestorven.

Kille, methodische afslachting — dat is het nationaal-socialisme. In de eerste helft van Januari zijn op bevel van de S.S. 700 à 800 patiënten naar de gaskamer gevoerd en afgemaakt. De voedselvoorziening begon blijkbaar wat te nijpen. En wat doet men dan met zieken, die geen arbeidsprestatie kunnen leveren? Die maakt men eenvoudig dood, nietwaar?

Misdadigers als bewakers

En afgezien van deze systematische uitroeiing van onwettige personen hadden wij te lijden van onze medegevangenen. De S.S. liet de kampeiding in noodzaak over aan gedetineerde beroeps misdadigers, die er een sadistische vreugde in schepten om de onder hen gestelde politieke veroordeelden te kwelen.

Als ik nu hoor van N.S.B.-ers, die ontevreden zijn met de behandeling in de interneringskampen, dan geloof ik mijn oren niet. In Zuid-Limburg klaagden zij over het eten. Ik heb dat eten zelf geproefd: wit brood en soep met flink wat vlees. Dan moet ik toch niet denken aan

mijn broer Adri, die totaal uitgemergeld is en zwaar honger-oedeem heeft!

Begrijp mij goed: Ik bepleit nogenaamd niet, dat wij ook maar zouden proberen om te wedijveren in wreedheid met de nazi-beuven. Dat zou ons als democraten alleen maar kunnen verlagen; wij hebben een naam te verliezen. Maar een strenge tucht en een straf-sober regiem lijken mij zedelijk en zakelijk toch wel gerechtvaardigd jegens landverraderlijke elementen.

Ik vind het bij voorbeeld nodig, dat de geïnterneerden ontstaan, wanneer een bewaker binnenkomt. En het lijkt mij, eveneens niet overdreven, dat onfatsoenlijke Nederlanders de wel-fatsoenlijke groeten door hun hoofddekkel af te nemen. Wij hebben netjes de pet mogen afnemen voor geboorte. Laat het geboorte het nu maar eens voor ons doen.....

Nu moet ik nog vertellen, hoe wij uit Sachsenhausen zijn weggekomen. Dat is een geschiedenis apart. Een gruwelijke geschiedenis...

Twee minuten met:

Hans van Meerten

Hans van Meerten is de algemene leider van de Toneelgroep 5 Mei '45, samengesteld met auteurs, die geen lid van de Cultuurkamer zijn geworden.

Is het de bedoeling, mijnheer Van Meerten, dat de gilde-weigeraars in de toekomst als toneelgroep bijeenblijven?

„Geenszins, wij beschouwen ons niet als een toneelgezelschap in de gewone zin van het woord, maar als een strijdende groep, die door middel van het toneel uitdrukking geeft aan dat, wat ons de afgelopen jaren heeft gedreven en bezielde. Verder kunnen de met ons solidair gebleven kunstkringen en abonnementsverenigingen hun taak eerst met het optreden van onze troep weer opvatten.”

„U zult niet alleen in de grote steden, maar ook in de provincie moeten optreden; hoe stelt u zich voor dit onder de huidige omstandigheden?”

„Wij zullen een tournee maken door het gehele land. Zelfs zullen we, desnoods in een tent, optreden in plaatsen, waar het theater door bombardement beschadigd of verwoest is. We zijn ons bewust van de ontzaglijke moeilijkheden, maar wanneer alle betrokken instanties zich spiegelen aan het voorbeeld van de Amsterdamse overheid, die ons de Stadsschouwburg met volledige outillage ter beschikking heeft gesteld, zullen alle moeilijkheden kunnen worden overwonnen.”

Er wacht ons veel en zwaar werk, maar het is ons een grote vreugde, dat wij na drie jaar weer op het toneel kunnen verschijnen.”

Coloradokevers in Noorden en Zuid

Al heel wat jaren voert ons land een hardnekkige strijd om de coloradokever de baas te blijven, die zulke verwoestingen aan onze aardappelvelden teweeg kan brengen. Ook thans is weer een verwoede „vernietigingslag” gaande; het gevaar is dit jaar nog groter dan men had gehoopt — niet alleen in het zuiden van het land, vlak bij de Belgische grens, zijn duizenden kevers gevangen, ook in West-Friesland zijn heel wat exemplaren gevonden. De Plantenziektenkundige dienst heeft een dringend beroep gedaan op alle aardappelkwekers om de gevreesde insecten te vernietigen. De vindplaatsen moeten worden aangegeven. Getracht zal verder worden om calciumarsenaat beschikbaar te stellen, een goed bestrijdingsmiddel.

Een erelijst van de gevallen

Het Algemeen Nederlands Verbond in Den Haag heeft het voornemen een erelijst aan te leggen van de namen van hen, die gedurende de jaren 1940 tot 1945 in de strijd voor de vrijheid het leven lieten, hetzij gesneuveld in de oorlog, hetzij gevallen bij het ondergrondse verzet, hetzij gedood door het vuurpeloton of doodgemarteld in gevangenis of concentratiekamp.

De nabestaanden van deze gevallen strijders wordt verzocht een nauwkeurige opgave te doen van namen, leeftijden en alle bijzonderheden aan het Algemeen Nederlands Verbond, Surinamekade 28, Den Haag.

Repatriërenden zijn vol goede moed

In Den Bosch komen dagelijks honderden repatriërende arbeiders uit Duitsland. De mannen voor Nijmegen en verder Noordwaarts worden, alvorens verder te reizen, in de gelegenheid gesteld een uitstekende maaltijd te gebruiken. De stemming is opperbest, het verlangen om weer thuis te zijn uiteraard zeer groot. Er heerst een goede kameradschappelijke geest, maar zodra er iemand onder deze mensen zit, die niet deugt, wordt hij of zij aan de eerste officiële instantie in Nederland uitgeleverd. Zo werd een dezer dagen een Gronings meisje uit de groep gepakt, die papieren verborgen hield, waaruit bleek, dat zij zich bij de „Luftwaffe” had aangesloten. Zelfs S.S. in burger werden er wel tussenuit gehaald.

De chauffeurs van de Civil Defence doen thans prachtig werk door deze repatriërenden naar huis te brengen.

De „Inspectie voor de Repatriëring Amsterdam” heeft voorlopige besprekingen gehouden met enkele gemeentediensten, de U.V.V., Volksherstel, M.G. en vertegenwoordigers van de oud-illegale organisaties over de onderbrenging, vervoer en verzorging van repatriërenden te Amsterdam en omgeving.

Oorspronkelijk zou reeds gisteren het eerste transport per auto vanuit Amersfoort hierheen zijn gebracht, maar door de vele moeilijkheden, waar men thans mee te kampen heeft, is dit onmogelijk geworden.

Naar eenheid onder prot. chr. groepen?

De organisatie „Trouw” optredend min of meer als een overkoepeling van de christelijke politieke partijen, heeft Woensdagavond in het Concertgebouw een openbare vergadering gehouden, waar sprekers van de drie partijen en van het Chr. Nat. Vakverbond spraken over „Naar Christelijk Nationale Volkspartij”. Dr. J. A. Bruins Slot, mr. W. Schokking, G. B. Neering, H. Hellema, J. Hofman en mr. H. veld voerden het woord.

In zijn openingsrede dr. A. B. Roosjen mededeelde, dat de kringen tussen de vroege van boek-Christ, partijen nog niet zijn vorderd zijn dat reeds uzaken schappelijk optreden van balansen sprake kan zijn. De twee cursussen niet in kansen en kruis.

Misschien over nu aankondiging bleek houden redevoeringe YPEN prof. Hellema zich er U IN EEN MAAND stander van econ. stencoursus van 3 omdat, meende hij, met inlichtingen, zou lopen zondag.

king. ORT Daartegenover AN 8/ G. B. Neering van het Oegstgeest, althans de sle den der gen. N-RUILBEURS ten komen schappelijk EUBILAIR

heer Neer, weegwerktuigen, email, gegalv. democr. stellen, taxeren, vakkundig adres. ten w. NLANGE BEKENDHEID same ARTWIJK, BURCHTSTEEG 4 nist. ESTENMARKT 7-9 (VEEMARKT) tel.

LEERT NU ENGELS de ideale schriftel. methode. Cond. /4 er maand, vraagt proefles bij de v. Handelswetensch., N. Rijn 78, Leiden

om kosteloos leerzame brochures te ontvangen. Naam en volledig adres in drukletters

B O

Uitge kansen. Nu ligt 't aan Uzelf of U vooruit- tige kansen. Vooral het is de juiste krachten

AU 11